

НАУКОВІ СТАТТІ

Соціально-економічні проблеми Донбасу

УДК 338.43:332.14(477.62)

В. П. Антонюк,

доктор економічних наук,

Інститут економіки промисловості НАН України, м. Київ

АГРОПРОМИСЛОВИЙ КОМПЛЕКС У СИСТЕМІ СТРУКТУРНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ ЕКОНОМІКИ ДОНЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Постановка проблеми. Економіка Донецької області за п'ять останніх років зазнала суттєвих трансформацій. Унаслідок збройного протистояння та окупації значної території Донбасу Донецький регіон втратив значну частку економічного потенціалу. Найбільші втрати зазнала промисловість області, адже на окупованій території залишилося більшість шахт та промислових підприємств. Відбулося згорнення економічної діяльності у більшості сфер регіональної економіки, що обумовило зміну її структури. Суттєво знизився внесок Донецької області у обсяг валового регіонального продукту (ВРП) України. Якщо у 2012 р. її частка у ВРП складала 11,7%, то у 2015 р. – лише 5,8% [1, с.19, 28]. У цій ситуації суттєво змінилась роль сільського господарства та агропромислового комплексу в забезпеченні економічного розвитку Донецької області. Частка АПК у ВРП зросла, що перетворює її на стратегічну сферу економічної діяльності та ставить важливі завдання у забезпечення її розвитку.

У Донецькій обласній державній адміністрації було розроблено проект Комплексної програми економічного розвитку сільських територій Донецької області на 2018-2020 роки. **Метою статті** є його оцінка та аналіз у контексті загальної динаміки економіки регіону, що дозволить більш чітко визначити стратегічні напрями розвитку АПК для найскорішого відновлення економічного потенціалу регіону та вирішення багатьох соціальних проблем.

Виклад основного матеріалу. Економіка Донецької області внаслідок агресії та збройного конфлікту зазнала суттєвих втрат і структурних змін, аналіз яких науковці Інституту економіки промисловості НАН України здійснили в низці публікацій [2, 3]. У науковій доповіді «Відродження Донбасу: оцінка соціально-економічних втрат і пріоритетні напрями державної політики» відзначалось, що на Донбасі у попередні роки сформувався індустріально-аграрний господарський комплекс з переважним розвитком важкої промисловості. Регіон площею 8,8% території країни виробляв 25,0% промислової і 8,0% сільськогосподарської продукції. Підприємства були розташовані кластерами (вугільний, металургійний, важкого машинобудування, енергетичний, хімічний), більшість галузей спеціалізації мали міжрегіональне та міжнародне значення [4, с. 16-17]. Донецька область забезпечувала значну частку загального експорту України, вона мала розвинену виробничу та соціальну інфраструктуру, розгалужену мережу автомобільних і залізничних шляхів, що сприяло розвитку економіки регіону.

Воєнний конфлікт та окупація частини території обумовили значні втрати практично в усіх сферах економічної діяльності, про що свідчить обсяг та структура валового регіонального продукту (табл. 1).

Таблиця 1

Динаміка обсягу та структури ВДВ Донецької обл. за 2012-2015 р.*

Види економічної діяльності	ВДВ у фактичних цінах, млн грн		2015/ 2012, %	Структура ВДВ, частка у %		Зміна частки +/-
	2012	2015		2012	2015	
1	2	3	4	5	6	7
В цілому по регіону	141877	89513	63,1	100	100	
А Сільське, лісове господарство та рибне господарство	5951	7117	119,6	4,2	13,9	9,7
В Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	20310	12682	62,4	14,3	14,2	-0,1
С Переробна промисловість	28160	20719	73,6	19,8	23,1	3,3
Д Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційов. повітря	7351	3717	50,6	5,2	4,2	-1,0

Закінчення табл. 1

1	2	3	4	5	6	7
Е Водопостачання; каналізація, поводження з відходами	715	430	60,1	0,5	0,5	-
Ф Будівництво	5133	1964	38,3	3,6	2,2	1,4
Г Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотр. засобів і мотоц.	23042	8318	36,1	16,2	9,3	-6,9
Н Транспорт, складське гос-во, поштова та кур'єрська діяльність	14169	11322	79,9	10,0	12,6	2,6
І Тимчасове розміщування й організація харчування	848	258	30,4	0,6	0,3	-0,3
Ж Інформація та телекомунікації	1247	1426	114,4	0,9	1,6	0,7
К Фінансова та страхова діяльність	4834	2814	58,2	3,3	3,1	-0,3
Л Операції з нерухомим майном	8806	6463	73,4	6,2	7,2	1,0
М Професійна, наукова та технічна діяльність	2710	594	21,9	1,9	0,7	-1,2
Н Діяльність у сфері адміністративного та допоміж обслугов.	1738	791	45,5	1,2	0,9	-0,3
О Державне управління й оборона; обов'язкове соц. страх.	4052	4812	115,9	2,9	5,4	2,5
Р Освіта	5443	2921	53,7	3,8	3,3	-0,5
Q Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	5036	2039	40,5	3,5	2,3	-1,2
Р Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	1174	523	44,5	0,8	0,6	-0,2
S, T Надання інших видів послуг	1171	603	51,5	0,8	0,7	-0,1

* Розраховано та складено за джерелом [1, с. 63-81].

Дані табл. 1 свідчать, що обсяг ВДВ Донецької області у фактичних цінах у 2015 р. майже на 37% був нижчим рівня 2012 р. А у порівняльних цінах падіння було ще більш значним. За винятком трьох сфер економічної діяльності (сільського господарства, інформації і телекомунікації та державного управління), в усіх інших ВЕД відбулося суттєве зниження виробництва валової доданої вартості, найбільше – у будівництві та торгівлі, у сфері виробничих та соціальних послуг. ВДВ у добувній промисловості знизилася на 38%, у переробній промисловості – на 26%. Єдиною сферою виробничого сектору економіки, де спостерігалось зростання даного показника, було сільське, лісове та рибне господарство, обсяг ВДВ у цій сфері зріс майже на 20%, а її частка у валовій доданій вартості регіону зросла з 4,2 до 13,9%. Можна зробити висновок, що ця сфера в складних умовах окупації частини території та ведення воєнних дій була єдиним двигуном розвитку регіональної економіки і її роль зростає.

Нині Донецька область втрачає свій промисловий потенціал. За даними обласного управління статистики промислове виробництво Донецької області у 2017 р. скоротилося на 12,6%, а за останні чотири роки – у 2,4 рази. Відновлення промислового потенціалу в умовах збройного протистояння, що продовжується на території області, є досить склад-

ним завданням. Тому важливим для економіки регіону є розвиток тих видів економічної діяльності, які менш постраждали внаслідок збройного конфлікту. Одним із них є аграрний сектор області, в якому майже 70-90% виробництва основних видів сільськогосподарської продукції зосереджено на підконтрольних Україні територіях.

Незважаючи на втрату частини території, земельний фонд області є значним – станом на 01.01.2017 р. він складається із площі сільськогосподарських угідь обсягом 1435,8 тис. га, з яких 1178,8 тис. га ріллі. Область має 27 тис. га багаторічних насаджень, 32,5 тис. га сіножатей, 197,1 тис. га пасовищ. Це формує природну базу для розвитку сільського господарства, однак вона використовується поки що недостатньо ефективно. У 2015 р. сільське господарство області значно постраждало від збройного протистояння – обсяг продукції відносно попереднього року скоротився на 35%. У подальшому відбувалося поступове відновлення аграрного виробництва, продукція сільського господарства зросла у 2016 р. – на 8,3%, у 2017 р. – на 2,2% [5, 6]. У той же час аграрний сектор регіону розвивається повільно, довоєнні обсяги виробництва не відновлено, кумулятивний індекс сільськогосподарського виробництва відносно рівня 2010 р. у 2016 р. становив 73,4%. Регіон і раніше не забез-

печував себе сільськогосподарською продукцією, а в останні роки ситуація погіршилася, оскільки було втрачено низку підприємств скотарства, птахівництва, овочівництва. Як відзначають в обласному управлінні статистики, власних ресурсів м'ясної та молочної сировини для задоволення потреб завжди було недостатньо. У 2016 р. виробництво м'яса та м'ясопродуктів становило лише 37,3% від загального їх споживання в регіоні, молока та молочних

продуктів – 26,8%, недостатні ресурси завозилися з інших регіонів України [7]. Через збройний конфлікт зменшилися виробничі потужності харчопереробної промисловості, зменшилась кількість логістичних терміналів, спеціалізованих сільськогосподарських оптово-збутових ринків. Виробництво продукції агропромислового комплексу суттєво знизилася (табл. 2).

Таблиця 2

**Динаміка основних показників розвитку агропромислового комплексу
Донецької області у 2010-2016 рр.***

	2010	2013	2016	2016 у % до 2013
Продукція сільського господарства, у постійних цінах 2010 року; млн грн	9577,4	11488,2	7513,1	65,4
у % до України	4,9	4,5	2,3	x
Посівна площа культур сільськогосподарських, тис. га	1401,6	1431,8	989,6	69,1
Продукція рослинництва, у постійних цінах 2010 року; млн грн	5813,5	7384,3	5111,5	69,2
Виробництво культур зернових і зернобобових, тис. тон	1796,6	2210,3	1793,4	81,1
Виробництво соняшнику, тис. т	591,9	778,2	620,0	79,8
Виробництво картоплі та овочевих культур, тис. т	474,2 415,5	772,9 503,2	409,1 213,8	52,9 51,5
Продукція тваринництва, у постійних цінах 2010 року; млн грн	3763,9	4103,9	2401,6	58,5
Кількість великої рогатої худоби, на кінець року; тис. голів	141,9	127,8	61,3	48,0
Кількість свиней, на кінець року; тис. голів	506,9	579,0	455,3	78,6
Кількість птиці, на кінець року; тис. голів	15191,1	13419,6	3435,9	25,6
Виробництво окремих видів харчових продуктів				
Виробництво ковбасних виробів, тис. т	37,6	47,8	38,8	81,2
Виробництво олії, тис. т	387,7	364,2	120,0	32,9
Виробництво молока, тис. т	47,7	39,5	4,4	11,1
Виробництво борошна, тис. т	262,2	265,5	21,6	8,1
Виробництво хліба і хлібобул. прод., тис. т	161,6	134,7	46,5	43,5

* Складено за джерелом [9].

Дані табл. 2 свідчать, що відносно 2013 р. обсяг продукції сільського господарства області скоротився майже на 35%, при цьому обсяг продукції рослинництва – на 31%, а тваринництва – на 41,5%. У рослинництві найбільше скорочення відбулося у виробництві картоплі та овочевих культур (майже у 2 рази), а у тваринництві на $\frac{3}{4}$ скоротилося поголів'я птиці та 52% – поголів'я великої рогатої худоби, що підриває ресурсну базу тваринницької галузі. Дані таблиці також свідчать про катастрофічне падіння промислового виробництва окремих харчових продуктів: молока – у 9 разів, борошна – у 12 разів, олії – у 3 рази, хліба і хлібобулочних виробів – більш ніж на половину.

Потреби відродження економічного потенціалу розвитку регіону, підвищення рівня продовольчої безпеки обумовили необхідність розроблення Ком-

плексної програми економічного розвитку сільських територій Донецької області на 2018-2020 роки. Розроблений фахівцями департаменту агропромислового комплексу та розвитку сільських територій Донецької обласної державної адміністрації проєкт Комплексної програми економічного розвитку сільських територій Донецької області на 2018-2020 роки (далі Програма) являє собою достатньо обґрунтований і цілісний документ розвитку аграрного сектору економіки області на середньострокову перспективу. Він відповідає встановленим вимогам щодо розробки програмних документів: із використанням методології SWOT-аналізу проаналізовано стан розвитку аграрного сектору регіону, визначено його проблеми, сильні і слабкі сторони; обґрунтовано мету і шляхи розв'язання проблем, визначено перелік завдань; розроблено конкретні

завдання та заходи щодо розвитку основних галузей аграрного сектору економіки Донецької області, визначено за кожним завданням відповідальних виконавців та необхідні обсяги фінансування в календарному розрізі та за джерелами фінансування.

В аналітичній частині Програми виявлено такі *нагальні проблеми*: значне скорочення, а подекуди ліквідація господарствами всіх категорій поголів'я худоби та птиці, вирощування овочів та картоплі, і як наслідок, падіння обсягів виробництва відповідної продукції; зменшення частки господарств населення у виробництві продукції сільського господарства; низькі темпи техніко-технологічного оновлення виробництва, зростання рівня зношеності техніки; обмеженість у доступі до фінансових ресурсів, що уповільнює темпи розвитку сільськогосподарського виробництва на основі нових технологій та форм організації бізнесу; низький рівень диверсифікації агропромислового виробництва сільськогосподарських товаровиробників області; низька конкурентоспроможність продукції домогосподарств на організованому аграрному ринку; погіршення еколого-агрохімічного стану ґрунтів через недотримання науково обґрунтованих сівозмін та зменшення обсягів внесення мінеральних та органічних добрив; низький рівень зайнятості сільського населення, що не сприяє соціально-економічному розвитку територіальних сільських громад, та підвищенню добробуту мешканців сільської місцевості.

Визначено, що *метою Програми* є створення організаційно-економічних умов для: ефективного соціально спрямованого розвитку агропромислового комплексу області та підвищення його конкурентоспроможності шляхом ефективного використання природних та людських ресурсів, стимулювання розвитку малих і середніх сільськогосподарських товаровиробників, а також залучення сільського населення до товарного сільськогосподарського виробництва, проведення просвітництва виробників сільськогосподарської продукції; розбудови ефективної економіки села як передумови формування самодостатніх територіальних сільських громад та запровадження засад сталого сільського розвитку [8].

Основні завдання Програми стосуються двох напрямів: розвитку галузей аграрного сектору економіки області та економічного розвитку сільських територій. Досягнення визначеної мети передбачається *такими шляхами*: підтримки розвитку пріоритетних галузей рослинництва, і тваринництва, стимулювання розвитку молочного скотарства, свинарства, птахівництва та інших галузей; підвищення конкурентоспроможності сільськогосподарських товаровиробників; підтримка розвитку фермерських господарств та малих сільськогосподарських товаровиробників як пріоритетного напрямку розвитку економіки сільських територій; підтримка сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів з метою стимулювання розвитку кооперації, в

тому числі шляхом відшкодування частини понесених витрат на їх створення; розвиток потужностей харчової та переробної галузей області та підвищення контролю за рівнем безпеки виробництва харчових продуктів; розширення діяльності щодо навчання, поширення інноваційних розробок, сільського зеленого туризму, впровадження сільськогосподарського дорадництва, створення обласної сільськогосподарської дорадчої служби.

Позитивним є те, що зміст Програми орієнтований на відновлення та розвиток аграрного сектору Донецької області, подолання наслідків збройного протистояння; на сталий розвиток агропромислового комплексу області та підвищення його конкурентоспроможності; на залучення до виконання визначених завдань діючих підприємств області та створення нових суб'єктів господарювання; на підвищення підприємницької активності населення та розвиток фермерства і сільськогосподарської кооперації. Можна зробити висновок, що завдання Програми спрямовані на вирішення основних проблем розвитку сільських територій області. Для забезпечення виконання основної мети і завдань Програми визначено потребу у фінансуванні заходів, яка складає 3666397,1 тис. грн. При умові, що обсяги фінансування за завданнями узгоджені з джерелами надходження фінансових ресурсів та з виконавцями завдань, Програма виглядає цілком обґрунтованою.

Разом з тим, позитивно оцінюючи представлений проект Програми, слід вказати на *певні слабкі місця даного документу та надати пропозиції з його удосконалення*.

По-перше, в Програмі недостатньо враховані соціально-економічні аспекти розвитку сільських територій, які мають безпосереднє відношення до формування людського і трудового потенціалу – основного чинника розвитку. Доцільно було б здійснити оцінку демографічної ситуації сільських територій. Оскільки для них характерним є значне перевищення смертності над народжуваністю, міграційний відплив економічно активних верств населення, то розвиток АПК регіону може зіштовхнутися з дефіцитом робочої сили. Незважаючи на високий рівень безробіття, для розвитку бізнесу в межах сільських територій значною проблемою є наявність кваліфікованих кадрів. Формуванню кадрового потенціалу аграрного сектору перешкоджає низький рівень оплати праці, що обумовлює низьку мотивацію до праці в агропромисловому комплексі та міграційні процеси сільського населення. У Програмі доцільно передбачити заходи, спрямовані на розв'язання цих важливих проблем.

По-друге, соціально-економічний розвиток сільськогосподарського сектору України та її регіонів на сучасному етапі безпосередньо пов'язаний з децентралізацією та формуванням дієздатних об'єднаних територіальних громад (ОТГ), спроможних забезпечити економічний розвиток сільських територій. Однак у загальних положеннях цьому пи-

танню не приділено достатньої уваги, а в завданнях відводиться лише один пункт. Доцільно було б розширити перелік завдань щодо формування ОТГ. Крім того, Донецька область має значну кількість внутрішньо переміщених осіб із окупованих територій та зони збройного протистояння. Необхідно забезпечити інтеграцію їх в територіальні громади та ефективного використання їх трудового й підприємницького потенціалу, що потребує особливих заходів, які мають бути закладені в Програмі.

По-третє, економічний розвиток сільських територій неможливий без розвитку виробничої та соціальної інфраструктури. У Програмі передбачається декілька напрямків розвитку виробничої інфраструктури, однак в них не представлено розвиток дорожньо-транспортної, комунальної, соціальної та сучасної інформаційної інфраструктури, яка має найважливіше значення в розвитку економіки аграрного сектору. Розвиток сільських територій вимагає передусім ремонт та прокладку нових доріг, розвиток різних видів транспорту, підключення населених пунктів до мережі Інтернету. А для збереження людського потенціалу важливим є наявність шкільних освітніх закладів, пунктів охорони здоров'я, комунальних мереж.

По-четверте, в Програмі ставиться завдання підвищення рівня диверсифікації сільськогосподарської діяльності за рахунок працевістких видів – скотарства, птахівництва, овочівництва, які мають найбільше падіння виробництва. Це підвищить рівень забезпечення населення області найважливішими сільськогосподарськими продуктами, знизить залежність від зовнішніх виробників та створить нові робочі місця, що важливо в умовах значного безробіття. Однак необхідно підвищити рівень диверсифікації також шляхом нарощення виробництва готової сільськогосподарської продукції, що вимагає розвитку переробної харчової промисловості.

По-п'яте, в Програмі недостатньо приділяється уваги розвитку підприємств з переробки сільськогосподарської продукції. У п.2.4 завдань та заходів до Програми заплановано реалізувати 13 заходів, на які планується виділити всього 5% коштів від загального фінансування Програми, при цьому без участі державного та регіонального бюджетів. Враховуючи, що саме промислова переробка сільськогосподарської продукції є найслабшою ланкою агропромислового комплексу регіону, цього явно недостатньо для інтенсивного розвитку переробної галузі.

По-шосте, позитивним у Програмі є те, що окремим підрозділом виділено впровадження інноваційних технологій. Однак інноваційний розвиток економіки сільських територій не може зводитися лише до тих п'ятьох заходів, які тут заплановані. Практично всі заходи щодо розвитку аграрного виробництва та переробної промисловості мають здійснюватися на основі інноваційних підходів, лише таким чином можна розбудувати конкуренто-

спроможну економіку агропромислового сектору Донецької області. Тому підрозділ 3.7. Програми доцільно більш детально прописати в ньому інноваційні перспективні напрями розвитку аграрного сектору та сільських територій області: впровадження інноваційних технологій виробництва, збереження і переробка усіх видів сільськогосподарської продукції, розвиток органічного аграрного виробництва, розвиток сільського «зеленого» туризму та туристичної інфраструктури тощо.

По-сьоме, в умовах посилення євроінтеграційних прагнень України у Програмі слід передбачати завдання і заходи щодо позиціонування та закріплення позицій аграрних підприємств області на європейському та глобальному ринках. Слід відзначити, що в структурі товарного експорту Донецької області у 2016 р. частка продукції АПК складала всього 3% [9, с. 403-404]. Збільшення цієї частки сприятиме як розвитку агропромислового потенціалу області, так і зростанню конкурентоспроможності виробників.

По-восьме, для ефективного впровадження завдань і заходів, передбачених в Програмі, необхідно визначити механізм забезпечення реалізації Програми, тобто вказати, які правові та організаційно-адміністративні інструменти мають бути задіяні для втілення в реальну практику визначених завдань.

Висновки. Проведений аналіз показав значні проблеми розвитку агропромислового сектору Донецької області. Для їх вирішення здійснена значна робота з підготовки проекту Комплексної програми економічного розвитку сільських територій Донецької області на 2018-2020 роки. Підготовлений проект Програми має важливе значення комплексного сталого розвитку Донецької області, відновлення та нарощування виробничого потенціалу аграрного сектору та розвитку сільських поселень. Її аналіз показав на потенційні можливості удосконалення проекту з метою досягнення більших результатів. На основі зроблених зауважень і пропозицій доцільно розробити додаткові заходи для їх імплементації в Програму.

Література

1. **Валовий регіональний продукт** у 2015 році. *Статистичний збірник* / Державна служба статистики України. Київ, 2017. 155 с.
2. **Модернізація** економіки Донецької області: стратегічні сценарії реалізації з позицій сталого розвитку до 2020 року: наук. доп. / Ю.М. Харазішвілі, В.І. Ляшенко, Л.Л. Шамілева, Ю.І. Жихарева; НАН України, Ін-т економіки пром-сті. Київ, 2016. 119 с.
3. **Промисловість** Донецької та Луганської областей: проблеми подальшого функціонування та відновлення: наук.-аналіт. доп. / О.І. Амоша, І.П. Булеєв, Н.Ю. Брюховецька та ін.; НАН України, Ін-т економіки пром-сті. Київ, 2016. 152 с.
4. **Відродження Донбасу**: оцінка соціально-економічних втрат і пріоритетні напрями державної політики: національна доповідь / Націо-

нальна академія наук України. Київ, 2015. 168 с.
 5. **Соціально-економічне** становище Донецької області за 2016 рік. Статистичний бюлетень / Державна служба статистики України. Головне управління статистики у Донецькій області. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> 6. **Соціально-економічне** становище Донецької області за 2017 рік. Статистичний бюлетень / Державна служба статистики України. Головне управління статистики у Донецькій області // <http://www.ukrstat.gov.ua/> 7. **Головне управління** статистики у Донецькій області, 12 січня 2018. URL: <http://donetskstat.gov.ua/pres/presreliz.php?dn=0118&number=0> 8. **Комплексна** програма економічного розвитку сільських територій Донецької області на 2018-2020 роки. Проект. URL: <http://dn.gov.ua/> 9. **Регіони** України 2017. *Статистичний збірник* / Державна служба статистики України. Київ, 2017. Ч. II. 687 с.

Антонюк В. П. Агропромисловий комплекс у системі структурних трансформацій економіки Донецької області: проблеми та перспективи розвитку

У статті здійснено аналіз розвитку основних параметрів агропромислового комплексу Донецької області, зроблено оцінку проекту Комплексної програми економічного розвитку сільських територій Донецької області на 2018-2020 роки, відзначено позитивні сторони Програми та її слабкі місця, надано пропозиції з удосконалення проекту Програми для забезпечення більш динамічного та збалансованого розвитку АПК області.

Ключові слова: сільське господарство, агропромисловий комплекс, структурні трансформації, програма економічного розвитку, Донецька область.

Антонюк В. П. Агропромышленный комплекс в структурной перестройке экономики Донецкой области: проблемы и перспективы развития

В статье представлен анализ основных параметров развития агропромышленного комплекса Донецкой области, сделана оценка проекта Комплексной программы экономического развития сельских территорий Донецкой области на 2018-2020 годы, отмечены позитивные аспекты Программы и ее недостатки, изложены предложения по улучшению проекта программы для обеспечения более динамичного и устойчивого развития АПК региона.

Ключевые слова: сельское хозяйство, агропромышленный комплекс, структурные преобразования, программа экономического развития, Донецкая область.

Antoniuk V. Agroindustrial complex in the structural transformation of the economy of Donetsk region

The article presents an analysis of the main parameters for the development of the agro-industrial complex in the Donetsk region, an evaluation of the draft of the Comprehensive Program for the Economic Development of Rural Areas of the Donetsk Region for 2018-2020, notes the positive aspects of the Program and its shortcomings, sets out proposals for improving the draft program for more dynamic and sustainable development AIC of the region.

Keywords: agriculture, the agro-industrial complex, structural transformation programme, Donetsk region.

Стаття надійшла до редакції 24.04.2018

Прийнято до друку 11.09.2018